Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

April-Maj 1972 Nr. 177-31. årgang

RINGSTED

ÅRSMØDET 27. OG 28. MAJ 1972

VALDEMARERNES BY

Medlemsblad
for
Dansk Slægtsgaardsforening

Redaktion:
Ib Paulsen
Carit Etlarsvej 32, 5000 Odense
Telefon (09) 12 72 71

Artikler og billeder, læserbreve, juridiske spørgsmål og øvrige meddelelser til »Slægtsgaarden« sendes til redaktionen som forbeholder sig ret til at forkorte artikler og breve, som ønskes optaget i bladet.

Eftertryk efter ophavsretslovens bestemmelser.

☆

Annonceekspedition:
Agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Tlf. (09) 12 94 73

Alle henvendelser om annoncer rettes til annonceekspeditionen.

☆

Trykkeri:
Andelsbogtrykkeriet i Odense.

☆

Distribution:
Klager over udeblivelse eller forsinkelse af bladet rettes til postvæsenet.

Henvendelse om ældre numre eller supplementsnumre og bilagsblade af »Slægtsgaarden« sker til annonceekspeditionen.

Dansk Slægtsgaardsforening

Oprettet 5. juli 1941

Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer *Chr. R. Christensen,* (R) Badstrup, 5484 Uggerslev.
Tlf. (09) 85 11 49.
NÆSTFORMAND: Gårdejer *Einer Petersen,* Kikhavn, 3390 Hundested.
Tlf. (03) 33 71 49.
Gårdejer *Jens Skau,* (R) Nygård, 6533 Øster Lindet.
Tlf. (048) – 4 62 03.
Sognefoged, gårdejer Holger Grøntved, Mygdal, 9800 Hjørring.
Tlf. (08) 97 52 31.
Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby.
Tlf. (09) 39 13 17.
Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560 Årup.
Tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9–10).
Gårdejer H. Chr. Flytkjær, Rindom, 6950 Ringkøbing.
Tlf. (07) 32 03 72.
Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870 Ølgod.
Tlf. (05) 24 30 20.
Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling.
Tlf. (07) 58 21 11 – Oddense 11.
Gårdejer Harald Poulsen, Aspesgård, 3752 Østerlars.
Tlf. (03) 99 80 30.
Sognefoged, gårdejer N. Sehested Knudsen, Holmstol, 8883 Gjern.
Tlf. Gjern (06) – 87 41 11 – 19.
Sognefoged, gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup.
Tlf. (06) 47 70 87.
Gårdejer Holger Buch Juul, Jægergaarden, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf. (05) 86 50 21.
Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.
Tlf. (03) 83 92 12.
Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse, 4100 Ringsted.
Tlf. (03) 640 - 24.

Kommitteret:

Agronom H. Balle, Hybenvej 27, 5260, Hjallese.
Tlf. (09) 12 94 73.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg.)

Udvalgsformænd:

Slægtsgaardsarkivet: Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt«, 6870 Ølgod. – Tlf. (05) 24 30 20.
Bladudvalget: Proprietær Bent Bjergskov, »Rosenlund«, 5350 Rynkeby. – Tlf. (09) 39 13 17.

Kassererkontor og medlemsforhold:

Fru Inger Hansen, Risbro 23, 2650 Hvidovre.
Tlf. (01) 78 31 54. (Helst før kl. 8).
Postgironummer 8 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: Hammerichsgade 14 (2. sal t. h.), 1611 København V.
Tlf. (01) 11 67 20.
Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og genealog Annelise Alstrøm.
(Træffes på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14–17).

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sideallé 8, 2100 København Ø. – Tlf. Øbro (01) 92 – 30 og Øbro (01) 92 – 5000.

ÅRSMØDET I RINGSTED

27. og 28. maj 1972

SLÆGTSGAARDSFORENINGENS årsmøde holdes i år i Ringsted lørdag den 27. og søndag den 28. maj.

Foreningens medlemmer med nærmeste familie indbydes herved til årsmødet.

Udenforstående, som ikke er medlem af foreningen og ikke har nær tilknytning til gård og slægt, kan ikke deltage i årsmødets arrangement.

Nye medlemmer, som indmeldes i foreningen inden 12. maj, får mulighed for at deltage i årsmødet.

Mødet åbnes lørdag eftermiddag kl. 14 og alle deltagerne – både damer og herrer – overværer aflæggelsen af beretningerne om foreningens opgaver og virksomhed, og den påfølgende drøftelse af aktuelle slægtsgårdsproblemer.

Hjemmenes og slægternes fortid og fremtid angår både den ældre og den yngre generation, og det forventes, at de, der kan, tager nogle af slægtens unge med, og at så mange som muligt overværer det indledende eftermiddagsmøde, hvor de bestræbelser, der gøres for at bevare samhørigheden mellem hjemmene, jorden og de unge slægtled i fremtiden, vil blive omtalt, og slægtsgårdsarkivets arbejde med at udforske og samle gårdenes og slægternes historie bliver belyst.

Med god bistand af slægtsgårdsfolk og egnskyndige medhjælpere har man bestræbt sig for at lægge årsmødet således tilrette, at deltagernes tid og økonomi ikke belastes mere end nødvendigt.

Indmeldelse sker på den andet sted i bladet værende indmeldelsesblanket, som er trykt med genpart til eget brug.

Deltagere, der ønsker befordring med bus under egnsudflugten søndag den 28. maj, kan bestille busbillet og lade egen vogn stå i Ringsted, ligesom de, der kommer til mødet med tog eller anden befordring, kan få busbefordring, hvis det ønskes.

Deltagere fra amtskredse, som ankommer til mødet i turistbus, skal *ikke* bestille busbillet på indmeldelsesblanketten.

Medlemmer, der eventuelt ikke kan deltage i årsmødet før søndag den 28. maj, bedes også indsende indmeldelsesblanketten og betale frokostbillet (punkt 2) og fællesudgifter (punkt 4).

Frokostanretningen og opdækningen til antallet af deltagere i Herlufmaglehallens restaurant er forudbestilt, og kun de, der har fået frokostbillet tilsendt, kan få adgang til spisesalen.

Ligesom ved de seneste årsmøder begrænses deltagerantallet. Alle deltagere skal være indmeldt til årsmødet og have billetter tilsendt. Indmeldelsesfristen er senest den 12. maj.

Da der ikke er det fornødne antal hotelværelser i Ringsted vil nogle af deltagerne, som har bilbefordring, få anvist værelser i Sorø (16 km fra Ringsted) eller andre steder i omegnen, hvor der er reserveret værelser.

I tilfælde af sygdom eller anden forhindring efter indmeldelsen bedes framelding sendt til Hybenvej 27, 5260 Hjallese, senest den 23. maj af hensyn til afbestilling af hotelværelse og middags- og frokostkuverter, således at indbetalte beløb kan refunderes.

MØDEPLAN:

Lørdag den 27. maj

Kl. 14 prc. Årsmødet åbnes på **Hotel Postgården.**

DAGSORDEN:

1. Valg af dirigent og protokolfører.
2. Formanden aflægger beretning.
3. Beretning om slægtsgårdsarkivet.
4. Beretning om medlemsbladet »Slægtsgaarden«.
5. Beretningerne drøftes.
6. Fremlæggelse af regnskab og budget til beslutning.
7. Valg af 7 medlemmer til hovedbestyrelsen: Efter Tur afgår *Chr. R. Christensen, Chr. Thyboe, Salomon Frifelt, Harald Poulsen, Einer Petersen, Bent Bjergskov* og *Jens P. Petersen.*
8. Valg af revisor.
9. Mødested for årsmødet 1973.
10. Eventuelt.

I tilslutning til mødet er der kaffebord.

Kl. 16. Mødet ventes sluttet.

Kl. ca. 16 besøges Sct. Bendts Kirke, hvor sognepræst Ejnar Fledelius fortæller om kirkens historie og kongegravene i kirken.

Kl. 18,45. Middag på hotel »Casino« og derefter selskabeligt samvær.

Søndag den 28. maj

De indlogerede bør bestille morgenbordet dækket til aftalt tid.

Kl. 8,45 præcis morgenandagt for årsmødedeltagerne i Sct. Bendts kirke ved sognepræsten Ejnar Fledelius.

Kl. 9,20 køres ad Køge landevej til »Giesegaard«, som ejes af familien greve Brockenhuus-Schack. Skovrider Erling E. Nielsen, som er godsforvalter, giver en kort orientering om godset i fortid og nutid og leder forevisningen af slottet og parken.

Kl. ca. 10,45 fortsættes turen over Nordrup og Sneslev til Assendrup hovedgård (209 ha), som ejes af proprietær Gruth-Hansens Legatstiftelse til Fremme af dansk Landbrug, og som administreres af Sjællands Stifts Kvægopdrætterforenings bestyrelse. – Den daglige leder, inspektør H. Johansen, giver en oversigt over institutionens formål og drift og fremviser hovedbygningens omgivelser og de store nye stalde med en besætning på ca. 160 køer.

Kl. ca. 12,15 køres fra Assendrup til Herlufmagle.

Kl. ca. 12,45–14,15 spises frokost i Herlufmaglehallen.

Kl. 14,15 fortsættes udflugtsturen fra Herlufmagle mod nord til Englerupgaard med Englerup vandmølle i Sigersted sogn. Den tidligere ejer, proprietær Peter Hansen, som har overdraget landbruget og møllen til den yngre generation, proprietær Esben Tue Christensen, vil give oplysninger om stedets historie og den aktivitet der også i hans faders og tidligere tid er udfoldet på det historiske sted. (Landbrug, mølleri, bageri m.m.) Efter en indledende oversigt ved samling i haven spadseres langs møllesøen og møllen til Stigbordene ved Ringsted Å, der nær ved løber ud i Suså. Ejendommens landbrug med over 100 ha drives bl.a. med stort svinehold i en nyindrettet svinestald.

Årsmødet sluttes ved besøget på Englerupgaard Kl. ca. 16,00.

De Tidspunkter, der er opgivet for ankomst og afgang fra årsmødeudflugtens besøgssteder, er en køreplan som søges gennemført bedst muligt. Den samlede vejlængde der gennemkøres den 28. maj med Ringsted som udgangssted bliver ca. 70–75 km.

H. B.

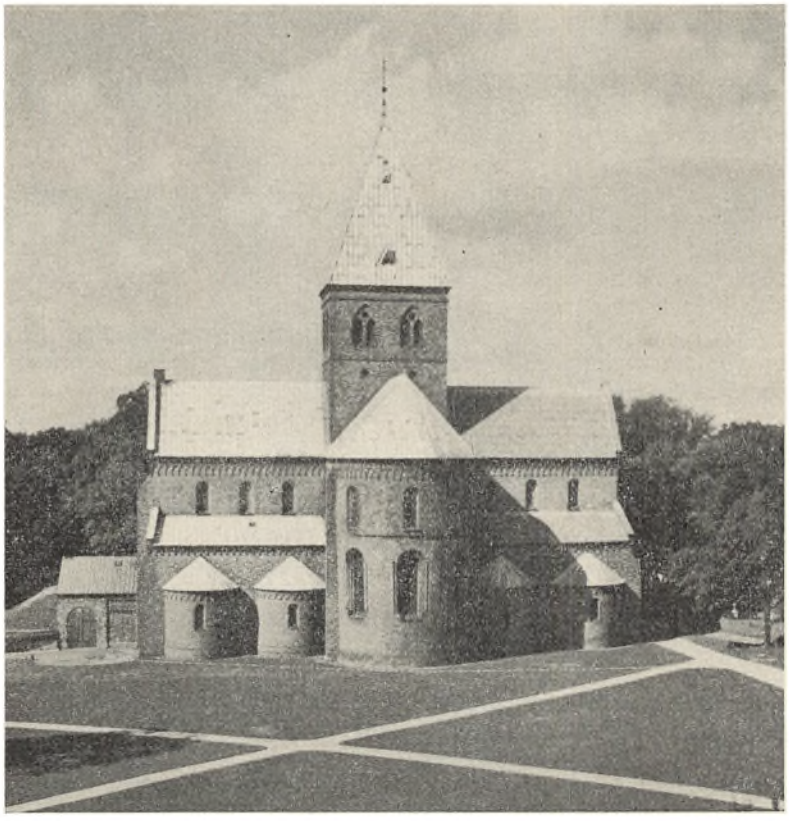

Sct. Bendts kirke, Ringsted.

Ungdommelig gammel by

RINGSTED – »En gammel by med et ungt ansigt« – således har Ringsteds afdøde æresborger, professor Vilhelm Andersen, tegnet byen i en kort sætning, og gammel er byen som et historisk sted, men dens træk er unge, hærget som den er blevet af de mange brande – og atter genopbygget.

Det var ved kongedømmets og kirkens storhedstid i 11–1200'tallet, at byer grundlagdes i Danmark. – Ved overfartssteder, ved naturlige havne, ved borge, ved vejknudepunkter, samt omkring klostre og kirker blev byerne opbygget. Ringsted blev knyttet til et kloster, af hvis tidligere historie byen fik sit ry, og som den i århundreder var bundet til, helt op til vor tid, hvor klostret endnu kaster sin historiske skygge over byen.

Måske var begyndelsen til byen en lille selvforsynende landsby, der i århundreder havde levet sit stille liv. Men under bestræbelserne på at bringe den kristne tro til Danmark indkaldte kong Svend Tveskæg benediktermunke fra England, der blandt andre steder grundlagde kloster også i Ringsted. Det har været omkring 1135. Ringsted Kloster blev bygget syd for den nuværende Sct. Bendts Kirke. Det er ikke muligt at sige, hvorledes klostret har set ud, men det vides, at Roskilde-bispen, Svend Nordbagge, har hjulpet benediktinermunkene med at bygge den til klostret hørende kildekalkskirke, hvis rester endnu den dag i dag ligger under gulvet i Sct. Bendts Kirke fra vestgavlen til korsskæringen.

Kong Valdemar den Store gav Ringsted byens første privilegium bl.a. ved at gøre den til et birk, d.v.s. give egen jurisdiktion og dermed tilladelse til doms- og retshandlinger. De følgende konger stadfæstede disse ældre privilegier. Som købstad får Ringsted privilegium den 2. januar 1441. Ringsted har således haft 500-års byjubilæum, der fejredes i 1941.

Ringstedernes stolthed er Sct. Bendts Kirke – »... den skønneste romanske teglstenskirke i det skandinaviske Norden ...« Afdøde professor Kornerups citerede karakteristik på det kirkehistoriske møde den 9.6.1909 udtømmer i få ord, hvad der er at sige om Ringsteds gamle kirke, men vi skal her omtale den lidt nærmere. Som Sct. Bendts Kirke ligger i dag, har den ikke altid set ud. Gamle stik og fotografier viser os en bygning, der på adskillige punkter afviger fra den, vi kender. – Kirkens historie går meget langt tilbage. *Hvor* langt ved vi intet om, da der aldrig er fundet spor af nogen trækirke i grunden under Sct. Bendts Kirke. – Man antager, at påbegyndelsen fandt sted i begyndelsen af 1160'erne under Valdemar den Store, idet denne ville give sin fader, hertug Knud Lavard, der blev myrdet i 1131, en værdig gravplads – og vi har her den første teglstenskirke i Danmark. – Denne nye Kirke indviedes den 25. juni 1170, og samtidig blev Knud Lavards jordiske rester lagt i et gyldent helgenskrin på alteret. – Kirken har siden været udsat for en række brande, og adskillige genopbygninger og restaureringer har medvirket til at sætte sit præg på dens nuværende udseende. I 1970 havde Sct. Bendts Kirke 800-års jubilæum.

Ved et besøg i kirken vil man blandt utallige betydningsfulde og sjældne minder lægge mærke til Valdemarernes kongegrave med Erik Menvedgravpladen, munkestolene, kalkmalerierne, den czekoslovakiske mindetavle over Dronning Dagmar samt det lille kirkemuseum, der rummer værdifulde fund fra kongegravene.

»Alle veje fører til Ringsted«, sagde man i gamle dage. De tre tingsten på torvet bekræfter, at byen har været et betydningsfuldt sted i fortidens Danmark. Her afholdtes nemlig fra den tidlige middelalder Sjællands Landsting, hvor sjællænderne hyldede kongerne og traf vigtige politiske afgørelser. Den første konge, der hyldedes her, var Valdemar den Stores søn, Knud VI, og den sidste var Christian IV, som modtog stændernes troskabsed.

I Ringsted mødtes vejforbindelserne gennem Sjælland, og byens beliggenhed midt i Sjælland og det nuværende torvs høje beliggenhed i forhold til det omgivende terræn, gjorde Ringsted til et naturligt samlingspunkt. Ringsted er og bliver den by på Sjælland, hvortil alle har den korteste vej.

»Ringsted – et besøg værd« er byens motto, og byen er idag i stærk udvikling, idet det moderne Ringsted tiltrækker flere og flere industrier. – Åben, lys og venlig med det store torv, hvor Valdemar majestætisk skuer ud over byen, med brede gader, moderne forretnings- og boligkvarterer, svømmehal, idrætshal, bibliotek, dejlige parker, gode hoteller og restauranter samt velforsynet med kommunale institutioner – har byen let ved at leve op til sit motto. Af uddannelsesmuligheder i byen kan udover de kommunale skoler især nævnes: Teknisk Skole, Handelsskole,

Sygeplejeskole, Landbrugs- og Husholdningsskole, Befalingsmandsskole, Ungdomsskole, Statens Institut for Talelidende samt Korsevadskolen (åndsvageforsorgen). Endvidere er der planer om at placere et gymnasium i Ringsted.

Er byen værd at gæste – er den smukke omegn det ikke mindre med sine skove, søer, bakker og dale, der indbyder til uforglemmelige strejftog og udflugter i bil, på cykel og til fods.

Ringsted Turistforening byder deltagerne ved Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde hjertelig velkommen i byen og omegnen og gør opmærksom på, at Ringsted Turistbureau altid står til Deres disposition m.h.t. oplysning og vejledning af enhver art under Deres besøg.

Anne-Marie Morsbøl Jensen.

EF-Traktaten

I vældet af tryksager om Fællesmarkedet har man hidtil savnet én, nemlig selve det originaldokument, på hvilket *J. O. Krag* bandt Danmark til EF, og som nu skal til folkeafstemning.

Man kan se Romtraktaten i boghandlernes vinduer, og man bliver til stadighed præsenteret for propagandatryksager af højst forskellig art. Det kan derfor synes særdeles påkrævet, når a/s Danpress har udgivet Danmarks traktat i hele dens ordlyd.

Da Krag i Bruxelles undertegnede denne overenskomst, der ventelig kommer til at stå som Danmarks riges grundlov i forholdet til EF, var det med oversættelser og bilag et storværk på 800 sider, som det jo nok kunne volde underskriverne adskillige bryderier at sætte sig ind i i alle enkeltheder. Den her foreliggende bog er på 68 tospaltede sider og altså et fyldigt værk, der dog ikke er mere uhåndterligt, end man kan overkomme det. Men alene titlen giver et indtryk af, hvilket storværk, der er tale om. Den lyder:

TRAKTAT

mellem Kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den franske Republik, Den italienske Republik, Storhertugdømmet Luxemburg, Kongeriget Nederlandene, medlemmer af de europæiske fællesskaber og *Kongeriget Danmark, Irland, Kongeriget Norge, og Det forenede kongerige Storbritanien og Nordirland.*

Bogen fås ved henvendelse til forlaget Box 151, Lyngby.

Lov med succes

DA LOVEN om rentesikringer ved opførelse eller ombygning af produktionsbygninger i landbruget blev gennemført for et år siden, gav den anledning til en del diskussion. Loven er imidlertid modtaget med megen stor interesse i landbruget, og selvom den kun løber for to år, kan det allerede nu fastslås, at det efter alle tegn er en lov, der er kommet for at blive i hvert fald et godt stykke fremover.

Loven falder i to afsnit nemlig overgangsafsnittet, der giver et årligt rentetilskud på 2 procent i 5 år, hvis der efter 1. maj 1969 er opført nye kvæg- og svinestalde med hvad dertil hører, når der er bygget for over 20 000 kr., men tilskuddet rækker dog ikke ud over byggeri for 400 000 kr. Ansøgninger om disse tilskud skulle være indgivet inden 1. marts 1972. Der er indkommet 4.659 ansøgninger, og dette antal landmænd kan således opnå en uventet støtte fra landbrugets dispositionsfond.

Selve hovedloven, der omfatter byggeri, der er påbegyndt efter 4. marts 1971, giver indtil 5 pct. i rentestøtte årligt i fem år og derefter en femårig aftrapning for byggeri af nævnte omfang. Rentesikringen beregnes i forhold til det til enhver tid gældende renteniveau og var i januar kvartal 4,8 pct., og den en gang tilsikrede rentesikring fortsætter perioden ud. Det vil altså sige, at der i rentesikring i løbet af en tiårig periode af dispositionsfonden ydes med et beløb af godt 40 pct. af de samlede byggeomkostninger inden for de angivne grænser.

Denne lov, som utvivlsom har medvirket til at sætte gang i det stærkt forsømte landbrugsbyggeri, har givet anledning til at 7.257 landmænd hidtil har søgt rentesikring, og der kommer daglig mange ansøgninger frem, men der er sandsynlighed for at de 30 millioner kroner, der er stillet til rådighed det første år, kan slå til.

Der er således ingen tvivl om, at vi ved hjælp af denne lov kan gå ind i EF med produktionsapparatet bedre i orden end ellers. Og det gælder navnlig svineproduktionen. Og så må hertil føjes, at mange landmænd i øjeblikket er tilbageholdende af frygt for at tiltrædelsen skal blive kuldkastet af folkeafstemningen. Men de har byggeplanerne i orden og er parat til at gribe til, så snart tiltrædelsen er sikret.

Så kan herimod indvendes, at følgerne trods de stadige nedlæggelser af landbrug vil blive en stærk forøgelse af svineproduktionen. Der er imidlertid ikke grund til at nære ængstelse for dette. Vor indtræden i EF, betyder et vældigt stort nyt marked for danske landbrugsvarer til fællesmarkedets priser, og det byder jo uanede muligheder.

C. R. C.

Klip her!

Indmeldelse

til

Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde

i Ringsted den 27. og 28. maj 1972.

Indsendes til Slægtsgaardsforeningens kontor, Hybenvej 27, 5260 Hjallese.

A. *Følgende deltagere anmeldes* (skriv tydeligt, helst blokbogstaver).

Navn	Stilling	Bopæl	Postadresse (m. nr.)

(Indmeldelse kan kun ske skriftligt. Kun adgang for indmeldte, som får billetter tilsendt.)

B. *Hotelophold i Ringsted og Omegn.*

Med hensyn til hotelophold er der ved bistand af Turistforeningen i Ringsted reserveret hotelværelser til ca. 160 mødedeltagere. Værelserne, som er forskelligt udstyret, har forskellige priser. Enkeltværelsernes antal er begrænset.

Som følge heraf er det ordnet således, at de reserverede værelser kun kan bestilles af mødedeltagerne gennem Slægtsgaardsforeningen indtil indmeldelsesfristens udløb den 12. maj ved udfyldning af nedenstående bestillingsrubrik.

Mødedeltagerne ordner selv betalingen for hotelophold søndag morgen.

Prisen for hotelværelser inddeles i følgende grupper:

Gruppe A: Betaling pr. seng ca. 35 kr. inclusive morgenmad.
Gruppe B: Betaling pr. seng ca. 40 kr. inclusive morgenmad.

Bestilling på hotelværelser:

	Antal enkelt v.	Antal dobbelt v.	Værelsegruppe her skrives A eller B
Natten mellem 27. og 28. maj ..			
Natten mellem 28. og 29. maj ..			

Hotelophold vil derefter blive anvist mødedeltagerne så vidt muligt i henhold til den ønskede prisgruppe og i den rækkefølge indmeldelserne indgår. – De, der evt. ønsker det, kan bestille værelse for natten mellem 28. og 29. maj.

Deltagere, der rejser med bus fra Randers amt .....

Klip her!

Genpart, som deltagerne beholder

Indmeldelse

til

Dansk Slægtsgaardsforenings årsmøde

i Ringsted den 27. og 28. maj 1972.

A. *Følgende deltagere anmeldes* (skriv tydeligt, helst blokbogstaver).

Navn	Stilling	Bopæl	Postadresse (m. nr.)

(Indmeldelse kan kun ske skriftligt. Kun adgang for indmeldte, som får billetter tilsendt.)

B. *Hotelophold i Ringsted og Omegn.*

Med hensyn til hotelophold er der ved bistand af Turistforeningen i Ringsted reserveret hotelværelser til ca. 160 mødedeltagere. Værelserne, som er forskelligt udstyret, har forskellige priser. Enkeltværelsernes antal er begrænset.

Som følge heraf er det ordnet således, at de reserverede værelser kun kan bestilles af mødedeltagerne gennem Slægtsgaardsforeningen indtil indmeldelsesfristens udløb den 12. maj ved udfyldning af nedenstående bestillingsrubrik.

Mødedeltagerne ordner selv betalingen for hotelophold søndag morgen.

Prisen for hotelværelser inddeles i følgende grupper:

Gruppe A: Betaling pr. seng ca. 35 kr. inclusive morgenmad.
Gruppe B: Betaling pr. seng ca. 40 kr. inclusive morgenmad.

Bestilling på hotelværelser:

	Antal enkelt v.	Antal dobbelt v.	Værelsegruppe her skrives A eller B
Natten mellem 27. og 28. maj ..			
Natten mellem 28. og 29. maj ..			

Hotelophold vil derefter blive anvist mødedeltagerne så vidt muligt i henhold til den ønskede prisgruppe og i den rækkefølge indmeldelserne indgår. – De, der evt. ønsker det, kan bestille værelse for natten mellem 28. og 29. maj.

Deltagere, der rejser med bus fra Randers amt .....

C. *Betaling.*

Til udgifterne vedrørende måltider, evt. befordring med bus på udflugtsturen m. m. indbetales forud for årsmødet til konsulent *H. Balle,* Hybenvej 27, 5260 Hjallese, et beløb udregnet efter udfyldning af nedenstående skema. Det bemærkes, at udgifterne til post 4 skal betales af alle mødedeltagerne, da den indeholder mange forskellige udgifter ved mødets arrangementer.

	Antal deltagere	Pris pr. deltager kr.	Ialt kr.
Første dag, 27. maj.			
1. Middag på hotel »Casino« (inculsive moms og betjening)		33.00	
Anden dag, 28. maj.			
2. Frokost i Herlufmaglehallen (inclusive moms og betjening)		13.50	
3. Busbillet til udflugt på Ringstedegnen		13.00	
4. Betaling for alle mødedeltagere omfattende fælles mødeudgifter, turistservice, entre, musik, tryksager m. m.		18.00	
Ialt kr.....			

Beløbet betales samtidig med indmeldelsen pr. (understreg hvilket) { Postgiro 13 18 08 / Postanvisning / Check

D. *Bemærkninger:*

Denne blanket sendes **senest den 12. maj** i fuldstændig udfyldt stand til konsulent *H. Balle,* Hybenvej 27, 5260 Hjallese.

Beløbet (udfyldt i henhold til skemaets udfyldning ovenfor) indbetales til samme adresse, enten pr. giro nr. 13 18 08 eller pr. postanvisning eller check.

I tilfælde af sygdom eller anden forhindring efter indmeldelse bedes afmelding sendt senest 23. maj af hensyn til afbestilling af hotelværelse m. m., således at det indbetalte beløb kan refunderes.

Deltagerne får nogle dage før mødet tilsendt meddelelse fra turistkontoret i Ringsted om på hvilket hotel eller sted de indlogeres og fra konsulentkontoret sendes billetter til de skemaposter, som er udfyldt, samt brochurer og deltagerliste.

I skemaet er anført hvad de enkelte priser omfatter. Drikkevarer og kaffe til middagen og frokosten betales ekstra.

Da antallet af årsmødedeltagere er begrænset af hensyn til mulighed for hotelophold, noteres deltagerantallet i den rækkefølge de indsendes.

Hvis indmeldelsestallet overstiger pladsmulighederne, får de sidst tilmeldte omgående meddelelse derom og indbetalingen returneres.

Af hensyn til de uregelmæssigheder for sent indkomne tilmeldelser giver anledning til, kan der ikke regnes med årsmødedeltagelse ved indmeldelse pr. brev eller telefon efter 12. maj.

C. *Betaling.*

Til udgifterne vedrørende måltider, evt. befordring med bus på udflugtsturen m. m. indbetales forud for årsmødet til konsulent *H. Balle,* Hybenvej 27, 5260 Hjallese, et beløb udregnet efter udfyldning af nedenstående skema. Det bemærkes, at udgifterne til post 4 skal betales af alle mødedeltagerne, da den indeholder mange forskellige udgifter ved mødets arrangementer.

	Antal deltagere	Pris pr. deltager kr.	Ialt kr.
Første dag, 27. maj.			
1. Middag på hotel »Casino« (inculsive moms og betjening)		33.00	
Anden dag, 28. maj.			
2. Frokost i Herlufmaglehallen (inclusive moms og betjening)		13.50	
3. Busbillet til udflugt på Ringstedegnen		13.00	
4. Betaling for alle mødedeltagere omfattende fælles mødeudgifter, turistservice, entre, musik, tryksager m. m.		18.00	
Ialt kr.....			

Beløbet betales samtidig med indmeldelsen pr. (understreg hvilket) { Postgiro 13 18 08 / Postanvisning / Check

D. *Bemærkninger:*

Denne blanket sendes **senest den 12. maj** i fuldstændig udfyldt stand til konsulent *H. Balle,* Hybenvej 27, 5260 Hjallese.

Beløbet (udfyldt i henhold til skemaets udfyldning ovenfor) indbetales til samme adresse, enten pr. giro nr. 13 18 08 eller pr. postanvisning eller check.

I tilfælde af sygdom eller anden forhindring efter indmeldelse bedes afmelding sendt senest 23. maj af hensyn til afbestilling af hotelværelse m. m., således at det indbetalte beløb kan refunderes.

Deltagerne får nogle dage før mødet tilsendt meddelelse fra turistkontoret i Ringsted om på hvilket hotel eller sted de indlogeres og fra konsulentkontoret sendes billetter til de skemaposter, som er udfyldt, samt brochurer og deltagerliste.

I skemaet er anført hvad de enkelte priser omfatter. Drikkevarer og kaffe til middagen og frokosten betales ekstra.

Da antallet af årsmødedeltagere er begrænset af hensyn til mulighed for hotelophold, noteres deltagerantallet i den rækkefølge de indsendes.

Hvis indmeldelsestallet overstiger pladsmulighederne, får de sidst tilmeldte omgående meddelelse derom og indbetalingen returneres.

Af hensyn til de uregelmæssigheder for sent indkomne tilmeldelser giver anledning til, kan der ikke regnes med årsmødedeltagelse ved indmeldelse pr. brev eller telefon efter 12. maj.

En udtalelse fra hovedbestyrelsen

Fra Slægtsgaardsforeningens hovedbestyrelsesmøde d. 24. februar 1972 udsendtes følgende Udtalelse:

»Dansk Slægtsgaardsforenings hovedbestyrelse takker de fire politiske partier for deres positive medvirken til Danmarks optagelse i EF. – Vi anser optagelsen for grundlaget for Danmarks fortsatte trivsel.

De fremsatte jordlovsforslag må hilses med nogen betænkelighed og kan kun anses for forsvarlige ud fra ønsket om at bevare dansk jord på danske hænder. Dansk Slægtsgaardsforening henstiller derfor indtrængende, at Folketinget ikke færdigbehandler disse forslag, før folkeafstemningen endelig har godkendt tilslutningen til EF.«

Dansk Slægtsgaardsforening

Randers amtskreds

arrangerer

BUSTUR

til årsmødet i Ringsted

den 27. og 28. maj

såfremt tilslutning – mindst 20 deltagere – opnås.

Afgang fra Vivild lørdag den 27. maj kl. 6.45 og

fra Randers Rutebilstation kl. 7.30

Ebeltoft Molslinien kl. 9.00

Tilmeldelse sker til rutebilejer H. Esbensen, Vivild, senest d. 15. maj. – Tlf. Vivild (06) 48 60 33. De, der tilmelder sig busturen, bedes bemærke dette på indmeldelsesblanketten af hensyn til hotelindkvarteringen.

Amtsbestyrelsen.

Tiltrængt samarbejde mellem fire partier

KULEGRAVERNES forsøg på at gennemføre en i hvert fald delvis sanering af den danske stats økonomi er brudt uhjælpeligt sammen, og ingen regner vist med, at det foreløbig vil være muligt at etablere samarbejde mellem de fem partier, om et lovgivningsarbejde, der kan afhjælpe en del af tidens påtrængende problemer. Da tilmed SF stiller krav, for at være med i en lovgivning, der i forvejen har socialistisk slagside, er udsigterne alt andet end lyse. Blandt andet er der udsigt til nogle meget bitre år for de gamle parcelhusejere. Og samtidig er det sådan, at regeringen mere og mere hælder sit hoved til det lille yderliggående parti, der har afsløret sig som et indbyrdes særdeles uenigt parti.

Forholdene har altså udviklet sig sådan, at de nordatlantiske mandater med en ensidig valglov har lagt en overvældende magt i hænderne på det lille socialistiske eller halvkommunistiske parti og tvunget socialdemokratiet ind i en linie, som det selv kan se skævheden i.

En sådan udvikling er urimelig og navnlig urimelig i en tid, hvor Danmark for fuld kraft ruster sig til sin indtræden i de europæiske fællesskaber. Mangt og meget af Danmarks økonomiske, sociale, beskæftigelsesmæssige og kulturelle velfærd afhænger af, om denne indtræden lykkes, og af om den bliver forberedt på tilbørlig vis.

> *Under sådanne forhold er det påkrævet at tage hele sin politiske indstilling op til nytænkning. Situationen er utraditionel og må imødegås med utraditionelle midler. Det vil sige, at der bør etableres et omfattende samarbejde mellem de fire politiske partier, der i hvert fald som partier har forstået at værdsætte Europatanken som et grundlag for Danmarks udvikling, og som i større eller mindre grad er parate til at yde et bidrag til økonomisk sanering af landet. Målet må i hvert fald være at fratage folkesocialisterne en indflydelse, der rækker langt ud over deres stemmemæssige berettigelse.*

Hvordan et sådant samarbejde bør etableres, kan der være delte meninger om og forskellige former for. Men mon vi ikke er nået såvidt, at tiden er inde til at danne en firepartieregering, der kan løse de påtrængende opgaver? Det betyder ikke, at man for tid og evighed eller blot for en længere periode skal bygge på denne form. Men tiden er i hvert fald inde til at man må bort fra de nuværende forhold.

C. R. C.

TJENESTE OG VILKÅR

Af gårdejer *Svend Frederiksen,* Aasum

LOVEN AF 10. maj 1854 kaldtes *Tyendeloven,* men den om samme emne fra 18. okt. 1921, *Medhjælperloven.* Med denne ændring ville man tage afstand fra betegnelsen *tjenestefolk,* der føltes som noget nedværdigende – noget andenrangs.

Sognepræsten for Seden-Åsum sogne på Fyn skrev 1837 i fattigprotokollen om noget dårligt flæsk, der var leveret som almisse til de fattige: »det er så ringe, at det end ikke kan sættes på bordet for tjenestefolk«.

Den samme tankegang: at tjenestefolk kunne behandles anderledes end almindelige mennesker gav en forpagter udtryk for i en diskussion på en mejerigeneralforsamling i slutningen af forrige århundrede. Der blev drøftet, hvorvidt centrifugeret skummetmælk var anvendelig som menneskeføde. Herom sagde han: »Til store grise og tjenestefolk er det ganske godt, men til små grise og herskab, der dur det – så bandede han tykt – ikke«.

På en gård i Åsum var der sommervisit. Efter fedekalvestegen og jordbærrene skulle gæsterne ud at strække ben. Inden nogen ret vidste hvordan, flokkedes alle gæster om gårdens tjenestekarl, »Lille Frands«, – en skælm til at fortælle historier og synge viser. Madmoderen fandt, at han alt for dominerende stjal billedet, og sagde hvast og bestemt: »Gå du nu over til dit, Frands! Du skal jo dog huske på, at du er kun en tjenestekarl!«.

Det var dog ikke alle steder, der var sådan et skarpt optrukket skel mellem husbondsfolk og tyende. Adskillige steder – ikke mindst på smågårde – rådede der næsten patriarkalske forhold de to parter imellem. Tjenestefolkene sagde »vor far« og »vor mor« om husbondsfolkene. Og køer og heste og gårdens øvrige fæmon omtalte de som »vort« – »vor den gamle følhoppe«, »vor den brogede so«. Tilsvarende omtalte husbondsfolkene tyendet: »vor Hans Peter« og »vor Ane Marie«.

Der var mange tjenestefolk forhen. Det konstateres ikke mindst ved at blade i de gamle folketællingslister.

For Åsum sogn er tallene som følger:
Ved folketællingen

1787	var	der	31	piger	og	44	karle
1801	–	–	33	–	–	49	–
1834	–	–	55	–	–	70	–
1860	–	–	60	–	–	87	–
1944	–	–	27	–	–	60	–
1970	–	–	1	–	–	6	–

Heraf ses, at 1860 var der på, hvad man i gamle skattemandtal kaldte en helgård d. v. s. gård med 8–10 tdr. hartkorn, 4 karle og 3 piger, i enkelte tilfælde 5 karle og 4 piger, ja, en gård på 84 tdr. land havde endog 9 karle i alder fra 18 til 67 år og 5 piger. Så vidt jeg ved, blev der kun drevet ganske almindeligt landbrug.

Den udvikling, der her er sket, kan også aflæses i avisernes annoncer.

Første søndag i april 1921 var der i »Fyens Stiftstidende« 7 annoncer om folk til landet, og samme dag var der i »Fyns Tidende« 179, d. v. s. ialt 186 annoncer om landbrugsmedhjælp.

50 år senere – første søndag i april 1971 var der i de to avisers fællesudgave, »Morgenposten«, 38 annoncer om landbrugsmedhjælp eller ca. en femtedel af, hvad der var i 1921.

I denne forbindelse kan det have en vis interesse, at se hvorledes alle ved landbruget beskæftigede grupperer sig:

	Husbondsfolk		Tjenestefolk	
1787	42 eller ca.	29,5 pct.	100 eller ca.	70,5 pct.
1801	62 – –	34,8 –	116 – –	65,2 –
1834	69 – –	27,8 –	179 – –	72,2 –
1860	77 – –	27,9 –	199 – –	72,1 –
1944	63 – –	35,0 –	117 – –	65,0 –

1970 er Åsum sogns landbrugsforhold noget blandede. 6 gårde og 2 huse er forvandlet til gartnerier. 4 gårde og 3 huse er bortforpagtet. 2 gårde og 1 hus drives ved maskinstation. På de resterende 16 gårde er husbondsfolk og medhjælpere som følger:

1970 34 eller ca. 73,9 pct. 12 eller ca. 26,1 pct.

1860 er medhjælperne næsten de tre fjerdedele af de ved landbruget beskæftigede. 1970 er forholdet omvendt. Da er det husbondsfolkene, der er den store part.

Med det dalende antal medhjælpere er lønnen tilsvarende steget.

Statistisk årbog fortæller herom:

Forkarlsløn i landbruget

1. nov.–31. okt.	1969–70:	18.575 kr. + kost og logi
	1968–69:	16.686 –
	1967–68:	15.840 –
	1966–67:	14.145 –
	1965–66:	12.849 –
	1964–65:	11.516 –

1963–64:	9.739 kr.	+ kost og logi
1962–63:	8.868	–
1961–62:	7.567	–
1960–61:	6387	–

På ti år er lønnen næsten tredoblet.

Men tager vi fra samme bog nogle tal fyrretyve år længere tilbage er forskellen endnu større:

1927–28:	783 kr.	+ kost og logi
1928–29:	735	–
1929–30:	749	–
1930–31:	759	–

De tidligste tal i folkelønsstatistikken er fra 1872, da årlig forkarlsløn er beregnet til 126 kr. Den første tid bragte statistikken ikke folkelønsoplysninger hvert år.

1892	opgives	årlig	forkarlsløn	at	være	199	kr.
1897	–	–	–	–	–	229	–
1905	–	–	–	–	–	281	–
1910	–	–	–	–	–	376	–

Det vil altid være vanskeligt at fastslå, hvad lønnens købekraft er eller var på de forskellige tidspunkter. Lidt retledning kan fås ved at omsætte årslønnen til byg – regne ud, hvor mange tønder byg den er lig med det pågældende år.

1872	126 kr.	=	10 tdr.	byg
1892	199 –	=	22 –	–
1910	376 –	=	37 –	–
1930	759 –	=	75 –	–
1960	6.387 –	=	159 –	–
1970	18.575 –	=	371 –	–

Rimeligvis skal der til den lave løn i 1872 lægges visse naturalydelser – meget varierende fra egn til egn.

Lars Jensen, Holev, f. 1852, har fortalt at i attenhundredogtresserne var forkarlslønnen 50 rigsdaler årlig, 6 alen vadmel, hvergarn til et par bukser og en vest, 1 pund uld til hoser, og et stort brød og en prossekage til jul. Hans jævnaldrende kone, Maren, fik som storpige 1870, 36 rdl. årlig, et fjerdingkarhørså, d. v. s. udbyttet af et stykke hør, så stort som det kunne blive ved udsæd af et fjerdingkar hørfrø. Endvidere: »et får født«, d. v. s. hvad et får afkastede på et år af uld og lam – lærred til en særk – et lyseblåt lærredsforklæde hvert halvår – stampevadmel til en klokke.

Peder Poulsen, Holev, f. 1843, har fortalt, at det første år han var i tjeneste (1856) fik han et sæt tøj, et par træsko og en specie (4 kr.) i løn.

1809 var der auktion over gården »Thoruplund« i Åsum sogn. I auktionsvilkårene var anført følgende folkelønninger, der skulle udredes ved gårdens overtagelse:

Avlskarlen 40 rdl. årlig, samt hørlærred til 1 skjorte.

Anden svenden 28 rdl. årlig, samt hørlærred til 1 skjorte.

Pigen Ane 16 rdl. årlig og ½ skp. hørfrø sået.

Pigen Maren 14 rdl. årlig og ½ skp. hørfrø sået samt blårgarn til 1 forklæde, sirts til 1 hue, hvergarn til 1 bul.

Drengen 8 rdl. årlig og blårgarn til 1 skjorte.

FRA SKIFTEOPGØRELSER

Hvis vi kigger i ældre dødsboskifter fra Åsum sogn, vil vi finde adskillige oplysninger om naturalløn:

I et skifte 1699 skylder boet den ene karl 2 par »lønnesko«, 1 sletdaler og 1 mark, den anden for »tjent vadmel« 3 al. à 10 skl., samt for et par »lønnesko«, 2 mark.

I et skifte 1735 har karlen også »skopenge« til gode, 1 rdl., og pigen, Maren Knudsdatter, kræver boet både for vadmel, lærred og sko, alt vurderet til 1 rdl. 1 mark, 4 skl.

Der brugtes i det hele taget de mærkværdigste ting til naturalafløning – korn alene undtaget.

Det første forbud mod at bruge korn som løn kom i en kongelig forordning 1701. Det må dog ikke være særlig villigt efterlevet, for det måtte indskærpes adskillige gange i århundredets løb, sidst ved kancelliskrivelse af 23. marts 1816. Såfremt nogen bondekarl fordristede sig til at tage korn som løn, skulle han bøde et helt års løn – halvdelen til anmelderen og den anden halvdel til sognets fattige. Med andre ord: han skulle tjene et år uden at få noget for det.

Ikke destomindre ses det af gamle Åsumoptegnelser, at ihvertfald et par karle har vovet at forlange og modtage lønnekorn, men om det var almindeligt, at karlene trodsede forbudet og tog løn i kornvare »med de mange skadelige følger som sådant medfører« kan ikke oplyses.

27. sept. 1749 er der et Åsumskifte hvori det oplyses, at tjenestefolkene har løn tilgode for et halvt år til nærværende Michaelis (29. sept.).

I gammel tid var tjenestetiden fra Mikmos (29. sept.) til påske og fra påske til Mikmos. Dette forhold ændredes ved en forordning af 25. marts 1791, der bestemte, at skiftedagene herefter skulle være 1. maj og 1 november.

Helt frem i begyndelsen af dette århundred var det skik og brug at give *fæstepenge*, når et fæstemål blev aftalt, almindeligvis 1 daler. Fru Emma Gad skriver i »Vort Hjem« 1903, at 2 til 4 kroner er passende.

Det var almindelig antaget, at disse håndpenge var særlig forbindende for fæstemålet. En mand i Marslev gav sine folk fæstepenge hver skiftedag uanset, at de fortsatte i tjenesten. »Så kan I såbande ikke rende fra mig!«, sagde han.

Danske Lov 3 - 19 - 14 regner ikke fæstepenge for særligt forbindende:

> »Tilsiger nogen sin Tjeneste og tager Fæstepenge paa Haanden, og vil ikke gaa i Tjeneste, betale Fæstepengene igien og desforuden fierde Parten af et Aars Løn, som hand skulle have, dersom hand hafde kommen udj Tieneste. *End hand ingen Fæstepenge har opbaaret betale dog et Fierding Aars Løn.*«

Et par gange forsøgte regeringen at fastsætte en maksimalløn for tjenestefolk (forordning 19. febr. 1701 og kancelliskrivelse af 20. febr. 1819).

Den første havde følgende noget flydende takster:

1 heel Karl 20 Slette Daler aarlig
1 saa kaldet halv Karl Ti - Tolf - Fiorten eller Sexten Slette Daler aarlig, ligesom hand kand meje – slaae og giøre Tieneste til

Den sidste var mere præcis:

1 Avlskarl eller Ladefoged 24–32 Rdl.
1 Karl som kan gøre fuldt Arbejde 18–24

22. sept. 1910 kom der en mærkelig kongelig forordning, der befalede, at der skulle beskattes en række ting »hvoraf de fleste sig mere til overdådighed end af fornødenhed betjene.«

Det kan forstås, når det gjaldt karosser og lukkede vogne, rangspersoners parykker, samt deres koners og døtres fontanger og fransk topper, men det er uforklarligt, at der med denne begrundelse også indførtes en tjenestefolksskat – en tjenestefolksskat, hvad havde den dog med luksus at gøre?

Alle tjenestefolk – karle såvel som piger – skulle betale en sjettedel af deres årsløn til staten – »og forbydes det enhver Tjener og Pige, at de ikke imod deres Principaler, Husbonder eller Hustruer maa gøre nogen Modsigelse eller vægre sig dette Vores Paabud udi deres Løn at korte lade.«

Det var første gang regeringen befalede en *særlig* tjenestefolkskat. Det blev også den sidste.

Derimod blev der en årrække fra 1734 til 1803 sognekommunalt afkrævet tjenestekarle et beskedent kontant-bidrag til Fattigvæsenet efter følgende skala: 1 bonde 8 skl., 1 tjenestekarl 4 skl., 1 husmand 1 skl. – alt pr. år. Den væsentligste forsørgelse skete ved ydelser in natura, og der var karlene af gode grunde fritaget.

Et forhold, der af adskillige opfattedes som en ydmygende forskelsbehandling, var det, at tjenestefolk en overgang i modsætning til alle andre skulle være forsynet med skudsmålsbog og til- og afmelde ethvert pladsskifte hos sognefogden.

Skudsmålsbøgerne indførtes ved Tyendeloven af 10. maj 1854 og afskaffedes ved medhjælperloven af 18. okt. 1921.

Der stod i de nærmere bestemmelser om disse bøgers anvendelse, at der kunne indføres sandfærdigt vidnesbyrd om den fraflyttende i skudsmålsbogen. Jørgen Bødker fortalte altid, at hans husbond skrev: »Lidt ku jæ, aa ette vi jæ, men havde han skrevet T.I.V. sku han ha faaet noget andet at se.«

Jeg har set adskillige skudsmålsbøger, men ingen hvor der var andre oplysninger end den meget kortfattede: »N.N. har tjent hos mig fra den og den dag til den og den dag«.

DE GAMLE FLYTTEPROTOKOLLER

Sognefogdernes gamle flytteprotokoller kan fortælle en hel del om fæstemålenes varighed, og om hvorfra Tyendet kom.

Jeg har haft lejlighed til at kigge i tre fra Åsum sogn, 1 protokol 1875–1886, en anden 1887–1896 og en tredie 1897–1921.

De gav følgende oplysninger:

Tjenestetidens varighed – piger:

1. protokol

17	var	i	samme	plads	under	½	år	ca. 5,9 pct.
81	–	–	–	–		½	–	– 28,2 –
63	–	–	–	–		1	–	– 21,9 –
126	–	–	–	–	over	1	–	– 43,9 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,6 år.

2. protokol

29	–	–	–	–	under	½	–	– 13,2 –
63	–	–	–	–		½	–	– 28,7 –
65	–	–	–	–		1	–	– 29,6 –
62	–	–	–	–	over	1	–	– 28,3 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,2 år.

3. protokol

67	–	–	–	–	under	½	–	– 13,5 –
141	–	–	–	–		½	–	– 28,4 –
133	–	–	–	–		1	–	– 26,8 –
155	–	–	–	–	over	1	–	– 31,2 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,2 år.

Tjenestetidens varighed – karle:

1. protokol

34	var	i	samme	plads	under	½	år	ca. 8,8 pct.
101	–	–	–	–		½	–	– 26,7 –
86	–	–	–	–		1	–	– 22,7 –
157	–	–	–	–	over	1	–	– 41,5 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,5 år.

2. protokol

51	–	–	–	–	under	½	–	– 15,7 –
68	–	–	–	–		½	–	– 21,0 –
85	–	–	–	–		1	–	– 26,3 –
119	–	–	–	–	over	1	–	– 36,8 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,4 år.

3. protokol

92	–	–	–	–	under	½	–	–	12,2 –
160	–	–	–	–		½	–	–	21,4 –
236	–	–	–	–		1	–	–	31,6 –
259	–	–	–	–	over	1	–	–	34,6 –

Gennemsnitstjenestetid ca. 1,3 år.

Lidt er der i snakken om de lange tjenester forhen, men meget mindre end jeg havde formodet.

Med hensyn til, hvor tjenestefolkene kom fra oplyser protokollerne følgende:

	1875–86	1887–96	1897–21
Tilgrænsende sogne	64,5	50,0	39,5
Øvrige Fyn	33,6	42,3	50,5
Øvrige land	1,9	7,7	10,0

Her er sket en betydelig udvidelse af det område, som tjenestefolkene kom fra. Trafikmidlernes udvikling har bevirket, at folk ikke er nær så stedbundne, som de var forhen.

Med hensyn til medhjælpernes placering i det almindelige omdømme, da har de forrige tiders skel ganske fortonet sig. Man har med Chr. Richart erkendt:

»Om du tjener land og rige,
eller du som karl og pige,
gør din dont og går dit bud,
om du styrer gård og fæste,
eller kun din husbonds heste,
det er et for himlens Gud.«

HISTORISK LOKOMOTIV

Direktør A. PEDERSEN, der i en årrække var leder af Sydfynske Jernbaneselskab, har velvilligst overladt »Slægtsgaarden« et bevaret billede af et gammelt lokomotiv.

Omkring 1911 havde man ikke kendt 4-cylindrede damplokomotiver i Danmark. Det Sydfynske Jernbaneselskab, der var Danmarks største privatbaneselskab og drev 5 jernbaner, havde imidlertid en meget dygtig ingeniør, cand. polyt. *Milling,* som byggede et sådant. Lokomotivet vakte en meget betydelig opsigt ud over landet, og så stor var interessen for det, at man sendte ingeniør Milling til Amerika, for at han kunne foretage nærmere studier af sagen.

Ulykken var imidlertid ude. Milling foretog rejsen med »Titanic«, der forliste i Atlanterhavet den 14. april 1914, og han var en af de 1513 mennesker, der omkom ved denne lejlighed.

Lokomotivet, der havde en meget betydelig trækkraft, kom derfor aldrig ud at køre mere, og det billede, der her gengives, er det eneste, der findes.

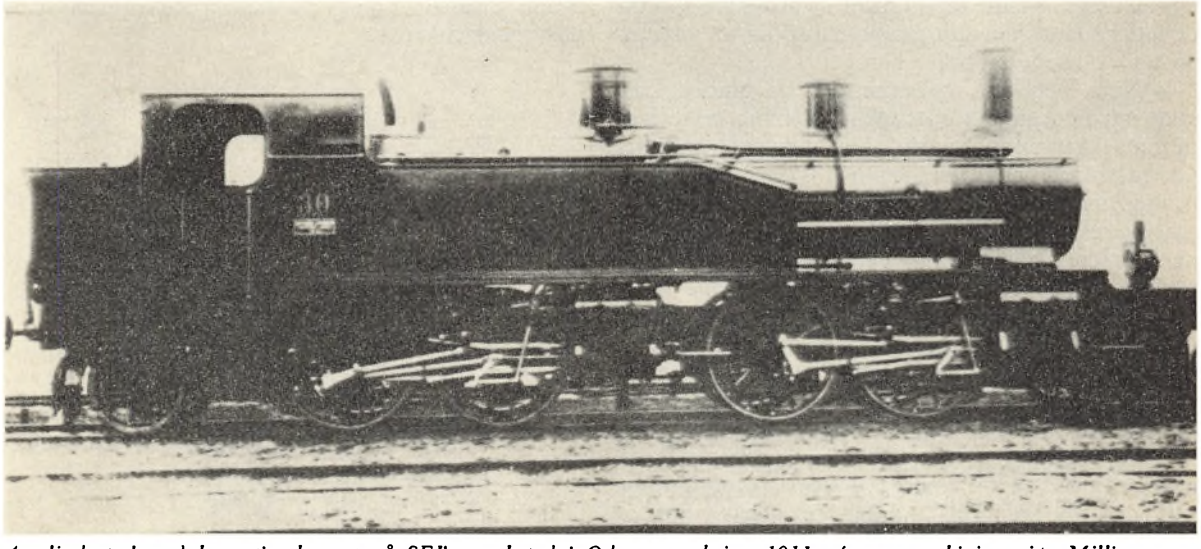

4-cylindret damplokomotiv, bygget på SFJ's værksted i Odense omkring 1911 af vor maskiningeniør Milling, som beklageligvis omkom ved »Titanic« forlis, hvilket bevirkede, at maskinen aldrig kom i drift, men kun nåede til prøvekørsler. Det var det først byggede 4-cylindrede damplokomotiv i Danmark.

Ydmyghed og politik

TIDLIGERE FORSVARS- og senere finansminister *Erik Ninn-Hansen* fyldte i april 50 år og blev interviewet af *Ib Paulsen* til Morgenposten og Aalborg Stiftstidende.

Intervieweren indledte med at konstatere, at Ninn-Hansen har lune, og at han kan være skarp i det lune. På et møde i hans forsvarsministertid skosede en stemme fra salen ministeren for aldrig selv at have været soldat.

Svaret lød: – Indenrigsminister H. C. Toft, under hvem militærnægterproblemet sorterer, har heller aldrig været militærnægter.

Folk lo!

Ib Paulsen spurgte Ninn-Hansen, der er landmandssøn fra Midtsjælland, om oprørsånden aftager imod 50-året.

Ninn-Hansen svarede:

– Jeg har stadigvæk lyst til at gøre det uventede, også fordi der skal og må være variationer i politik. Politik er ikke noget, man kan tilrettelægge på grundlag af en eller anden teori eller ideologi. Man må følge udviklingen også, når den kræver variationer. Jeg husker, at Christmas Møller engang efter krigen talte om samarbejdet med kommunisterne, noget, vi unge også kendte til under besættelsestiden. Han sagde siden, at den store afstand mellem ham og kommunisterne beroede på, at kommunismen for dem var en religion. Det kunne politik aldrig blive for ham. Jeg deler fuldstændig denne opfattelse, og dette er måske grunden til, at jeg – som nogen synes – er ekstra forbeholden overfor ideologierne i politik.

– De ejer en fin selvkontrol også under skarpe debatter. Har De aldrig følt trang til at vrænge ansigt for åbent tæppe?

– Nej. Også en, som stammer fra landet, kan godt have en dannet optræden. Hjemme lærte jeg, at man ikke vrænger ansigt. Går man ind i politik, gør man det også, fordi man vil være på bølgelængde med sine medmennesker, vil varetage deres interesser. Dette formidles ikke ved uopdragne attituder. For mig har den situation ingen aktualitet. Jeg kan simpelt hen lide mennesker.

– Ydmyghed og tvivl må være en nødvendig drivkraft i politik, som de er det i kunsten?

– Jeg tænker så ofte på, at det i grunden er prætentiøst at stille sig op på en talerstol foran en forsamling. Hvad har du egentlig at sige dem? De har ulejliget sig herhen, fordi de venter et budskab. Jeg ejer stadig tvivlens forudsætning som et krav, der skal modsvares. Derfor holder jeg mere af at besvare spørgsmål end at stille mig op. Det er mindre udfordrende at gå i TV og være til rådighed for spørgere. Dette er noget helt andet end i de gamle mødeenetaleres tid. En politiker bør efter min opfattelse dukke op af en forsamling og ikke placere sig foran den som på en piedestal. De nævnte ydmygheden. Jeg føler mig mere egnet til at gå ind i en debat og besvare spørgsmål, end til at stå i agitatorens rolle og skulle rive de andre med. Vi, der voksede op under besættelsen, oplevede for meget af den slags – »syner«, der ingen realiteter var bagved. Holdbare ideer kan også serveres i stilhed.

– Vil floskler i politik nogen sinde kunne undgås?

– De vil altid eksistere i og udenfor politikken. Selv de største, selv Cicero sagde noget, der havde karakter af floskel, som et par tusinder år senere en storhed ved navn Churchill gjorde det. Nogen kan være *så* store, at de kan tillade sig at ty til den slags. Vi andre bør bekæmpe dem. Kritik spiller en stor rolle, men desværre spiller den negative kritik den største, og netop den er jo i regelen stopfyldt med floskler i henseende til bl. a. personlig nedvurdering og flotte bemærkninger.

– Hvad finder De mest spændende: En regeringsfunktion eller opposition?

– Til jeg prøvede at være minister, tænkte jeg mig mest egnet for den parlamentariske opgave, som jeg kendte den fra oppositionstiden, men jeg lærte at sætte pris på det tiltalende ved det store ansvar i at være medlem af en regering og daglig at få sat sit mod på prøve. Mod og ansvarsfølelse bør under alle omstændigheder være særdeles fremtrædende i politik på både regerings- og oppositionsbænkene.

108

Pr. 1. januar er vi sluttet sammen i en landsdækkende kreditforening, hvor De kan få enhedsprioritering.

De får automatisk tilbud på både 1. og 2. prioritetslån, hvor loven giver mulighed for det, og det går hurtigt.

- hele Danmarks kreditforening

København:
Jarmers Plads 2
1590 København V
Tlf.: (01) 15 85 01

Århus:
Åboulevarden 69
8100 Århus C
Tlf.: (06) 12 46 66

Herning:
Viborgvej 1
7400 Herning
Tlf.: (07) 12 53 00

Afd.kontor i Odense:
Jernbanegade 16
5000 Odense
Tlf.: (09) 12 85 85

ISBN 87 7559 007 7

TRAKTATEN OM DANMARKS TILSLUTNING TIL FÆLLESMARKEDET

er sikkert et af de dokumenter, der vil få størst betydning for Danmarks fremtid. Udgaven med den officielle oversættelse er udkommet. 68 sider.

kr. 7,00

danpress a/s
Box 151, 2800 Lyngby

(Forbeholdt postvæsenet)

ANDELSBOGTRYKKERIET
i Odense

Penge er ikke alt
– men alligevel!

Spørg
SPAREKASSEN FYN

Den almindelige Brandforsikring
for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning
af 1792

HOVEDKONTOR: STORMGADE 10 . KØBENHAVN K. (01) 12 11 00

De kan regne med
Hovedkontor: Axelborg, København V **Andelsbanken** Telf. (01) 14 09 82
over hele landet